

بررسی وضعیت بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در لایحه بودجه ۱۳۹۹ کل کشور

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گروه پژوهشی نظام‌های نوین برنامه ریزی، بودجه ریزی و مدل‌سازی

شماره گزارش ۱۱۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	بررسی وضعیت بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در لایحه‌ی بودجه ۱۳۹۹ کل کشور
کد شناسه	۹۸-۹-۱۰۱۶۲
گروه پژوهشی	نظام های نوین برنامه ریزی، بودجه ریزی و مدلسازی
پدیدآورنده	مهرداد راهداری
همکاران	خانم حاجیه پورصادق؛ وحید کوثری
مشاور علمی	سعید طاهری
ناظر علمی	محمدجواد محسنی نیا
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	پاییز ۱۳۹۸
صفحه‌آرایی	محمدسعید حسن پورزرکامی
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نمی‌باشد	
حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.	
آدرس: تهران - میدان بهارستان - خیابان صفی‌علی‌شاه کد پستی : ۱۱۴۹۹۴۳۱۴۱	
https://www.dfrc.ir/ Email : info@dfrc.ir	

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

خلاصه مدیریتی

۱- مقدمه	۱
۲- جهتگیریها، راهبردها و سیاستهای تعیین شده در برنامه‌ی ششم- احکام دائمی-بخشنامه‌ی بودجه‌ی ۹۸	۳
۳- چالشها، تنگناها و مسائل اساسی در بخش	۸
۴- تبصره‌های بودجه‌ی مربوط به بخش	۱۰
۵- تحلیل مهمترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش	۱۱
۵-۱- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۱
۵-۲- دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۱۲
۵-۳- دانشگاه تربیت رجایی	۱۲
۵-۴- موسسه‌ی آموزشهای تخصصی صنعت آب و برق	۱۳
۶- تحلیل شاخصهای عملکردی بخش	۱۴
۶-۱- حوزه‌ی آموزش‌گیران	۱۴
۶-۲- حوزه دانش‌آموزی	۱۵
۷- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاهها و نوع درآمدهای مختلف در بخش	۲۰
۸- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (بر حسب برنامه-دستگاه اجرایی و ...) -ردیفهای متفرقه	۲۳
۹- تحلیل شاخصهای مالی بخش (رشد سالیانه-سهم برنامه‌ها-سهم فصل از امور بودجه‌ی عمومی دولت و ...)	۲۴
۱۰- تحلیل اعتبارات تملک دارایی مالی بخش	۲۶
۱۰-۱- طرحها و پروژه‌های تملک دارایی سرمایه‌ای به تفکیک دستگاه	۲۶
۱۰-۲- اهم چالش‌های عمرانی بخش	۲۷
۱۰-۳- دستاوردهای اجرای بودجه سال ۱۳۹۹ عمرانی بخش	۲۷
۱۰-۴- تبصره‌های ذی‌ربط عمرانی امور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	۲۷
۱۱- بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاههای بخش	۲۸
۱۲- سیاستهای اتخاذ شده و آثار و پیامدهای آن	۲۹
۱۳- نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش	۳۰
۱۴- واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی	۳۰
۱۵- مهمترین اقدامات و عملیات اولویتدار در فعالیتهای بخش و کاهش هزینه‌های غیرضروری در بخش در لایحه بودجه‌ی سال ۱۳۹۹	۳۱

خلاصه مدیریتی

سهم فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی ۱,۶۹ درصد از بودجه‌ی عمومی لایحه ۱۳۹۹ کل کشور است. مجموع اعتبارات هزینه‌ای پیش‌بینی شده در بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۸۴,۹۵۶,۲۹۱ میلیون ریال است که ۷۸۶۱۳۱۶۸ میلیون ریال از محل اعتبارات هزینه عمومی (۹۳درصد)؛ ۶۳۶۳۱۲۳ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۷درصد)؛ ۸۶۹۳۱۴ میلیون ریال در نظر گرفته شده است.

با توجه به گستردگی و تعدد دستگاه‌های اجرایی که از فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی اعتبار دریافت می‌کنند در گزارش ذیل صرفاً به اعتبارات ۶ دستگاه (سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، دانشگاه فنی حرفه‌ای، ردیف برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کارو دانش وزارت آموزش و پرورش، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، موسسه‌ی آموزش صنعت آب و برق) پرداخته شده است. اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مذکور ۲۲۹۷۲۸۸۱ میلیون ریال است که ۱۷۲۶۹۹۵۷ میلیون ریال از محل اعتبارات هزینه عمومی (۷۵درصد)؛ ۴۷۹۲۰۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۲۱درصد)؛ ۸۶۹۳۱۴ میلیون ریال از محل یارانه (۳/۸ درصد) و ۴۱۶۱۰ میلیون ریال از محل اعتبارات ردیف‌های متفرقه (۲,۰درصد) در نظر گرفته شده است. این میزان نسبت به اعتبار مصوب سال گذشته بیانگر حدود ۳ درصد رشد است که سهم اعتبارات مصوب عمومی، اختصاصی و متفرقه به ترتیب در سال ۱۳۹۸، ارقام ۷۹، ۱۹ و ۲ درصد را نشان می‌دهد. بر این اساس سهم اعتبارات عمومی، کاهش و اعتبارات اختصاصی افزایشی بوده است.

توزیع اعتبارات هزینه‌ای عمومی به تفکیک دستگاه‌های اجرایی نیز نشان می‌دهد که در لایحه بودجه ۱۳۹۹ سهم سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با ۸۱۴۸۸۵۰ میلیون ریال حدود ۴۷ درصد از اعتبارات بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی؛ سهم دانشگاه فنی حرفه‌ای با ۶۹۲,۳۳۶,۷ میلیون ریال حدود ۴۲,۴ درصد، ردیف برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کارو دانش وزارت آموزش و پرورش با ۸۱۱۲۳۰ میلیون ریال ۴,۷ درصد؛ دانشگاه جامع علمی کاربردی با ۳۷۱,۲۴۷ میلیون ریال ۱,۴۳ درصد و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی نیز با ۵۸۱۴۱۴ میلیون ریال ۳,۳۶ درصد می‌باشد. با این توضیح که موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت با توجه به مصوبه شورای عالی اداری از بهمن ماه سال ۱۳۹۶ مبنی بر منع پذیرش دانشجویان از ردیف‌های هزینه‌ای بودجه در لایحه ۱۳۹۹ حذف گردید. رشد اعتبارات هزینه‌ای به تفکیک دستگاه اجرایی برای دانشگاه جامع علمی کاربردی ۴,۶٪؛ دانشگاه شهید رجایی، ۴,۲٪؛ موسسه‌ی آموزش صنعت آب و برق، ۲٪؛ برون‌سپاری کار دانش، ۰,۴٪؛ دانشگاه فنی و حرفه‌ای ۱,۲٪ و برنامه‌های دوره‌ی دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کار دانش ۶۱٪ می‌باشد. همچنین اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای این حوزه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور نسبت به اعتبار مصوب سال گذشته حدود ۱۰ درصد رشد را نشان می‌دهد.

لازم به ذکر است بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی، همسو با سیاست‌های سازمان برنامه و بودجه کشور و تصمیمات کمیته‌ی بازبینی هزینه‌ها مبنی بر اصلاح ساختار بودجه، اقداماتی در راستای ساماندهی برنامه‌ها و فعالیت‌های مربوط به این بخش و تعیین دستگاه سیاستگذار؛ کاهش هزینه‌ها دستگاه‌های ذی‌ربط و پایداری درآمدها انجام داده است که شرح مبسوط آن در ادامه ارائه گردیده است.

۱- مقدمه

ارتقای سطح توسعه‌یافتگی و پیشرفت کشور؛ رشد اقتصادی؛ رفع نابرابری‌های اجتماعی؛ پیشگیری از مهاجرت نخبگان؛ اشتغال‌زایی و افزایش تولید ملی در گرو تربیت نیروی انسانی کارآمد و همسو با نیازمندی‌های جامعه و ملزومات تحقق اهداف کلان مذکور است که جز از طریق سیاستگذاری و برنامه‌ریزی صحیح منابع و امکانات کشور دست یافتن به آن‌ها امکان پذیر نیست. یکی از بهینه‌ترین راه‌حل‌های جهانی در این زمینه، جهت‌دار ساختن آموزش و تقویت و حمایت از آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی است. آموزش‌هایی که به منظور ایجاد مهارت و توانایی برای احراز شغل، حرفه و کسب و کار به افراد ارائه شده؛ کارآیی آن‌ها را افزایش داده و موجب کاهش هزینه و افزایش کیفیت زندگی می‌شود. نهادهای بین‌المللی همچون سازمان یونسکو بر این باور است که آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان بخشی از یادگیری مادام‌العمر علاوه بر آموزش عمومی، مطالعه‌ی فناوری‌ها، علوم وابسته به آنها و کسب مهارت‌های عملی و دانش مربوط به مشاغل در بخش‌های گوناگون اقتصادی و اجتماعی را نیز در بر می‌گیرد. به تعبیری دیگر، آموزش فنی و حرفه‌ای چگونه آموختن را می‌آموزد.^۱ این آموزش‌ها افراد را برای احراز شغل و کسب و کار آماده کرده، همچنین بهره‌وری شاغلین را در انجام کار افزایش می‌دهد یا مهارت‌هایی ایجاد می‌کند که موجب کاهش مخارج و افزایش کیفیت زندگی می‌شوند.^۲

میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۹۶۶ میلادی^۳ که یکی از اسناد بنیادین حقوق بشری در جهان محسوب شده و کشور ایران نیز در تاریخ ۱۳۵۴/۲/۱۷ با الحاق به این میثاق رسماً آن را در حکم قانون داخلی پذیرفته است (ماده‌ی (۹) قانون مدنی)، در بند (۲) ماده‌ی (۶) خویش اشعار می‌دارد: «اقداماتی که کشورهای طرف این میثاق به منظور تأمین اعمال کامل این حق به عمل خواهند آورد باید شامل هدایت و تربیت فنی و حرفه‌ای و طرح برنامه‌ها و خط مشی‌ها و تدابیر فنی باشد که از لوازم تأمین توسعه مداوم اقتصادی - اجتماعی و اشتغال تام و مولد است تحت شرایطی که آزادیهای اساسی سیاسی و اقتصادی را برای افراد حفظ نماید».^۴ همچنین بند (۱) ماده‌ی (۲) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی مصوب ۱۳۹۶، در تعریف آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی بیان می‌دارد: کسب نگرش‌ها، مهارت‌های عملی، فهم و دانش مرتبط با حرف و مشاغل بخش‌های گوناگون اقتصادی و اجتماعی به همراه آموزش و تربیت عمومی.

این آموزش‌ها به دو صورت رسمی^۵ و غیر رسمی^۶ ارائه می‌شود؛ آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی رسمی: آموزشی است که جهت کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و شغلی از دوره‌ی متوسطه‌ی نظام آموزشی و بالاتر

^۱ - 'Technical and vocational education and training' (TVET) is ... "Learning to learn"...

^۲ - UNESCO (GC) ۲۰۱۵, UN.

^۳ - International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, ۱۹۶۶ (Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, 1966).

^۴ - "The steps to be taken by a State Party to the present Covenant to achieve the full realization of this right shall include technical and vocational guidance and training programmes, policies and techniques to achieve steady economic, social and cultural development and full and productive employment under conditions safeguarding fundamental political and economic freedoms to the individual", International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966.

^۵ - Formal.

^۶ - Non-formal.

توسط وزارت آموزش و پرورش و مؤسسات آموزش عالی از قبیل دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی کاربردی و دانشگاه آزاد اسلامی ارائه و به اخذ مدرک تحصیلی و حرفه‌ای مربوط منجر می‌شود. اتمام موفقیت‌آمیز هر سطح به همراه تجارب واقعی دنیای کار مجوز ورود به سطح بعدی آموزش‌ها است و آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی غیررسمی: آموزشی است که در خارج از نظام آموزشی رسمی طبق برنامه‌ای مشخص ارائه و به اخذ گواهینامه شایستگی و صلاحیت شغلی می‌انجامد. این آموزش‌ها توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، دستگاه‌های اجرائی و بنگاه‌های اقتصادی ارائه می‌شود. نوع دیگر این آموزش‌ها به صورت فردی و سازمان‌نیافته جهت توسعه شایستگی‌ها و صلاحیت‌های شغلی و حرفه‌ای صورت می‌پذیرد. هر دو نوع این آموزش‌ها قابل ارزشیابی و هم‌سطح‌سازی با آموزش‌های رسمی می‌باشد.

۲- جهت‌گیری‌ها، راهبردها و سیاست‌های تعیین شده در برنامه‌ی ششم- احکام

دائمی-بخشنامه‌ی بودجه‌ی ۹۸

راهبردهای و سیاست‌های بخش در برنامه ششم توسعه در جدول ذیل معرفی شده است:

جدول-راهبردها و سیاست‌های برنامه ششم توسعه مرتبط با بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی

اهداف کلی	راهبرد	سیاست
گسترش مشارکت‌های بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	فراهم آوردن شرایط و امکانات نهادی	بسترسازی قانونی برای استقرار مرجع ملی سیاستگذاری، برنامه‌ریزی کلان، تنظیم‌گری، تضمین کیفیت و نظارت پیشنهاد لایحه قانونی حاکم بر کل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی مشتمل بر تعاریف و مفاهیم، ساختار معین و واضح، تعیین نقش‌ها برای ذینفعان، حدود و اختیارات و مسئولیت و تکالیف آنها، چگونگی و سازوکارها و نقش دولت، بخش غیردولتی و بنگاه‌ها در تأمین مالی، تعیین مسیرهای ارتباطی زیرنظام‌های رسمی و غیررسمی و تضمین پیوستگی آنها و چهارچوب نظام اعتباربخشی و ارزشیابی اصلاح نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در راستای بهبود کارکردها و نیاز بازارکار تعیین چهارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای ملی
افزایش اثربخشی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	توسعه همکاری بین زیرنظام‌ها و تقویت مسیرهای پیوستگی آنها	استفاده از ظرفیت‌های سایر دستگاه‌ها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی برای آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش عملیاتی شدن قانون الزام به فراگیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در سال اول برنامه گسترش و بکارگیری دوره‌های کردانی پیوسته فنی و حرفه‌ای هماهنگی در تدوین استانداردهای آموزشی در زیرنظام‌های بخش آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
ارتقای بهره‌وری در عرضه‌کنندگان آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	ارتقای پایداری منابع مالی و بازنگری در تخصیص منابع دولتی بین زیرنظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	استفاده مؤثر از ظرفیت‌های موجود برنامه‌ریزی برای تربیت نیروی انسانی متخصص برنامه‌ریزی و مدیریت و اقتصاد آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی
		تقویت سیاست فروش خدمات و محصولات تولیدی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و هنرستان‌ها تأمین منابع مالی مورد نیاز بنگاه‌ها، متکی به بخش تقاضا و ایجاد صندوق مهارت‌آموزی

سیاست	راهبرد	اهداف کلی
متناسب نمودن تخصیص منابع دولتی بین زیرنظام‌ها مبتنی بر برقراری فرصت دسترسی برابر آموزشی برای متقاضیان و اثربخشی آموزش‌ها		
توجه به آموزش بیکاران در جستجوی کار به ویژه فارغ‌التحصیلان دانشگاهی تأکید خاص به آموزش مهارتی و توانمندسازی بهره‌برداران کشاورزی توجه به آموزش مهارتی زنان روستایی تأکید بر مهارت‌آموزی در سکونت‌گاه‌های غیررسمی توجه به مهارت‌آموزی اقشار آسیب‌پذیر و یا در معرض آسیب‌های اجتماعی رویکرد استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی و نهادهای عمومی برای آموزش به گروه‌های خاص	دسترسی گروه‌های خاص به آموزش مهارتی	
به روزآوری و بهبود تجهیزات و امکانات هنرستان‌ها تنوع بخشی به آموزش فنی و حرفه‌ای دختران و افزایش ظرفیت‌های مربوط اعتبار بخشی به هنرستان‌ها تحول در برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش با تأکید بر کارآفرینی، خوداشتغالی و آموزش مادام‌العمر رهگیری و رصد فارغ‌التحصیلان و دریافت بازخورد	ارتقای کیفی آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش	ایجاد قدرت انطباق مراکز با نیازها
ممانعت از تغییر مأموریت‌ها و بازگرداندن دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مهارتی به مأموریت‌های قانونی ارتقای پیوستگی آموزش‌های عالی مهارتی با آموزش‌های متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش با توجه به نظام جدید تحول نظام بنیادی توانمندسازی مدرسین و اعضای هیأت علمی حرفه‌ای گسترش ارتباط با بنگاه‌ها و بکارگیری ظرفیت آنها در فرایندهای اصلی رهگیری و رصد فارغ‌التحصیلان و دریافت بازخورد زمینه سازی برای استاندارد سازی و تشکیل کانون‌های ارزیابی شایستگی‌های فنی و حرفه‌ای به صورت غیردولتی	ارتقای کیفی آموزش عالی مهارتی	
آموزش‌های شغلی مبتنی بر شایستگی کارکنان و مدیران دستگاه‌های اجرایی و تامین منابع مورد نیاز آن استفاده از ظرفیت دانشگاه جامع علمی کاربردی در آموزش‌های شغلی	افزایش و ارتقای کیفی آموزش شغلی کارکنان دولت	

اهداف کلی	راهبرد	سیاست
		افزایش سهم مؤسسات آموزشی غیردولتی در آموزش کارکنان دولتی
	افزایش و ارتقای کیفی آموزش غیررسمی مهارتی	<p>ره‌گیری مستمر اشتغال مهارت‌آموختگان و دریافت بازخورد از مهارت‌آموختگان و کارفرمایان (در صورت اشتغال به کار) برای اصلاح برنامه‌های آموزشی</p> <p>تعیین مسیر ارتقای شغلی مربیان دولتی و رتبه‌بندی و ارتقای شایستگی‌های مربیان</p> <p>ایجاد تحول در شیوه‌ها و برنامه‌های آموزشی مبتنی بر شایستگی‌ها با نگاه کل‌نگر و رویکرد کارافزینانه و فن‌اورانه</p> <p>بازنگری، اصلاح و تدوین استانداردهای مهارتی و محتوای آموزشی با مشارکت بخش غیردولتی و بنگاه‌ها</p> <p>جلب مشارکت صنایع، اتحادیه‌ها و صنوف تولیدی، خدماتی و کشاورزی در آزمون و ارزشیابی مهارت‌جوینان</p> <p>اعتبارسنجی و رتبه‌بندی مراکز آموزشی با تأکید بر میزان اشتغال مهارت‌آموختگان</p> <p>توسعه و کاربرد شیوه‌های یاددهی - یادگیری حرفه‌ای نوین</p> <p>توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای در تعاونی‌ها به منظور افزایش سهم تعاون</p>
توسعه هدفمند آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی در استان‌ها		<p>برنامه‌ریزی توسعه مهارت با توجه به سندهای آمایشی و ظرفیت‌های استانی، ظرفیت بخش‌های اقتصادی، محرومیت آموزشی در استان‌های خاص</p> <p>تاکید بر آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش و کاردانی پیوسته در استان‌های خاص</p> <p>توجه به نیازهای منطقه‌ای و آمایش سرزمین و بازنگری در عناوین، رشته، محل‌ها و برنامه‌ها متناسب با نیازها</p> <p>تدوین و کاربست نقشه راه تحول و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در زیرنظام‌های مرتبط</p> <p>توجه به آموزش در مقوله‌های مهم و حوزه‌های بحرانی مثل آب، انرژی و محیط‌زیست و ارائه آموزش‌های تکمیلی در کنار مهارت‌آموزی</p>

سیاست	راهبرد	اهداف کلی
<p>استفاده مستمر از نظام جامع اطلاعات بازارکار در توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی</p> <p>توسعه آموزش‌های مهارتی برای مشاغل غیررسمی شناسایی شده</p> <p>توجه به کارآفرینی در آموزش فنی و حرفه‌ای با محوریت نقش بخش غیردولتی</p> <p>الزام بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی و ارتقای مستمر شایستگی‌های حرفه‌ای شاغلین و ایجاد سازوکار لازم برای تشویق بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی کارگران</p> <p>مشارکت کارفرمایان در تنظیم برنامه‌ها و فعالیت‌ها</p> <p>تقویت آموزش خوداشتغالی، آموزش نظام پشتیبان سلامت و ورزش</p> <p>طراحی و اجرای نظام خدمات مشاوره استعدادیابی، هدایت تحصیلی و شغلی به مهارت‌آموزان، تقویت آموزش خوداشتغالی، آموزش نظام پشتیبان سلامت و ورزش</p> <p>عمومی‌سازی مشاوره‌های آموزش فنیو حرفه‌ای در جامعه و تعمیم فرهنگ مهارت از طریق همکاری مشترک سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با سایر دستگاه‌های مرتبط و رسانه‌های جمعی</p> <p>برون‌سپاری آموزش‌های مهارتی کار و دانش</p>	<p>گسترش و ارتقای رویکردهای تقاضامحور</p>	<p>گسترش مشارکت‌های بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی</p>
<p>استفاده از تجارب بین‌المللی در تدوین استانداردهای آموزشی</p> <p>برقراری تعاملات خارجی با کشورهای پیشرو یا سازمان‌های بین‌المللی فعال در زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی</p> <p>پیگیری مستمر و نظام‌مند وضعیت اشتغال مهارت‌آموختگان</p> <p>طراحی سیستم ارزیابی و کنترل مستمر کیفیت</p> <p>استفاده از ظرفیت نهادهای غیردولتی در ارزشیابی و اعتبارسنجی</p> <p>توسعه نظام ارزیابی و کنترل کیفیت</p> <p>استفاده امکانات بنگاه‌ها در فرایند آموزش</p> <p>اعتباربخشی به مدارک و گواهینامه‌های نظام آموزش حرفه‌ای و مهارت‌آموزی</p> <p>استفاده از فناوری‌های پیشرفته در امر آموزش</p> <p>تربیت و ارتقای حرفه‌ای مدرسان، هنرآموزان و مربیان مهارتی</p>	<p>تضمین کیفیت آموزش‌ها و بهبود مستمر آنها</p>	

سیاست	راهبرد	اهداف کلی
<p>افزایش و ارتقای کارورزی و کارآموزی کارآموزان، هنرجویان و دانشجویان مهارتی فرهنگ‌سازی برای ترویج ارزش کار و مهارت‌آموزی و معرفی آموزش‌ها به خانوارها و بنگاه‌ها ترویج آموزش فنی و حرفه‌ای در بین خانواده‌ها به صورت آموزش‌های سازمان نیافته</p>		
<p>پیش‌بینی بسته حمایتی مناسب و کارا در پشتیبانی از فعالیت‌های بخش خصوصی از جمله در تقسیم کار بین دولت و بخش خصوصی، حمایت حقوقی، حمایت مالی، برون‌سپاری... برون‌سپاری دوره‌های آموزشی</p>	<p>طراحی بسته همکاری و حمایتی از عرضه‌کنندگان غیردولتی آموزش</p>	

۳- چالش‌ها، تنگناها و مسائل اساسی در بخش

چالش‌های اساسی بخش آموزش های فنی و حرفه‌ای و مهارتی را می‌توان به دو دسته‌ی کلی «شکلی» و «ماهوی» تقسیم کرد. مشکلات شکلی، آن دسته از مشکلاتی است که عمدتاً به نحوه‌ی مدیریت کلان بخش، پراکندگی شکلی متولیان این حوزه و نیز مشخص نبودن مرجع واحد درون و برون سازمانی بر می‌گردد. در این راستا در لایحه‌ی بودجه ۱۳۹۹، حذف بسیاری از برنامه‌ها و یا تغییر آن از کد ۱۸۰۲ به سایر کدها و به عبارتی گویاتر خروج آن‌ها از فصل فنی، حرفه‌ای و مهارتی، نوعی آشفتگی در مدیریت و برنامه‌ریزی کلان این حوزه به ویژه در سازمان پدید آورده است. برای مثال می‌توان به حذف برنامه‌ی آموزش مهارت‌های کاربردی و نظری بخش ICT با کد ۱۸۰۲۰۰۴۰۰۰ از ذیل برنامه‌های دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات و یا حذف برنامه‌های آموزش غیررسمی فنی حرفه‌ای و مهارتی با کد ۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰ و برنامه‌ی آموزش‌های شغلی با کد ۱۸۰۲۰۰۷۰۰۰ از ذیل دستگاه موسسه‌ی آموزش و ترویج جهاد کشاورزی اشاره کرد. حوزه‌ی آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی با توجه به ویژگی و ماهیت خاص این حوزه که همانا تعدد و پراکندگی دستگاه‌های متولی امر آموزش است، شدیداً نیازمند تمرکز در سطح برنامه‌ریزی و مدیریت می‌باشد. همچنین معضلات ماهوی یا کارکردی بخش نیز دلایل گسترده‌ای دارد که مهمترین آن فقدان توانایی ایجاد ارتباط موثر میان حوزه‌ی اشتغال و آموزش است. مشکلات و چالش‌هایی از جنس تخصیص و مدیریت هزینه‌کرد و توزیع نامتناسب منابع، عدم مطالعات تخصصی و گسترده آمایشی با رویکرد شناسایی توانمندی‌های بالقوه و بالفعل، فقدان شناخت نیازمندی‌های اجتماعی و بازار کار و عدم آینده‌نگری شرایط، ناکارآمدی نظام هدایت تحصیلی، بی تفاوتی رسانه‌ها به بیان اهمیت و جایگاه کلیدی مهارت و مهارت‌آموزی، اولویت‌دار نبودن مسائل آموزش های مهارتی و فنی و حرفه‌ای در تصمیم‌گیری‌های کلان، رویکرد ناکارآمد عرضه محوری آموزش‌ها به جای تقاضا محوری بر اساس نیازهای شغلی و منطقه‌ای، عدم انعطاف‌پذیری نهادهای اجرایی بخش مهارت و فنی و حرفه‌ای با تغییرات سریع بازار به ویژه در حیطه‌ی فن‌آوری‌های نوین، سهم پایین آموزش‌های صنعتی و کشاورزی، فرسودگی تجهیزات و عدم تامین زیرساخت‌ها و الزامات آموزشی، مشکلات گسترده در تأمین نیروی انسانی جهت آموزش، عدم تعامل کافی دستگاه‌های اجرایی و نهادهای تاثیرگذار دولتی با بدنه آموزش مهارتی و فنی و حرفه‌ای، عدم وجود ساز و کار مشخصی جهت بررسی اثر بخشی آموزش‌ها و..... به طور خلاصه مهم‌ترین چالش‌های فصل آموزش فنی و حرفه‌ای را با توجه به سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین نیازهای موجود، می‌توان موارد ذیل ذکر نمود:

- فقدان توجه کافی و واقعی به جایگاه «شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» به عنوان سیاستگذار اصلی

- عدم وجود رابطه نظام‌مند و تعریف شده‌ای میان نظام‌های اشتغال و آموزش

- فقدان نظام جامع آمار و اطلاعات آموزش های فنی و حرفه‌ای

- عدم توانمندی مدیریتی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای در شهرستان‌ها
- عدم مشارکت بخش خصوصی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دوره متوسطه
- عدم ارتباط مناسب بخش با مراکز آموزشی معتبر بین‌المللی
- کم توجهی بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی و ارتقای مستمر شایستگی‌های حرفه‌ای شاغلین
- عدم در نظر گرفتن مزیت‌های نسبی محیطی و اقتصادی و توزیع نامناسب رشته‌های فنی و حرفه‌ای در پهنه سرزمین
- عدم ساز و کار مناسب به منظور الزام شاغلین اصناف برای گذارندن دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای لازم
- عدم وجود آموزش مهارتی برای زنان روستایی
- نبود ساز و کار لازم برای تشویق بنگاه‌های اقتصادی به حرفه‌آموزی کارگران
- کمبود تجهیزات آموزشی و به روز نبودن امکانات کمک آموزشی در بخش فنی و حرفه‌ای

۴- تبصره‌های بودجه‌ی مربوط به بخش

از میان تبصره‌های ماده واحده‌ی بودجه ۱۳۹۹ تنها دو تبصره مربوط به بخش فنی و حرفه‌ای است: بند (الف) تبصره‌ی (۳)^۷ و بند (ی) تبصره‌ی (۹). بند (الف) تبصره‌ی (۳) ناظر به تسهیلات مادی است، که مسبوق به سابقه بوده و اگرچه ابقای آن در حالت کلی مفید است اما در راستای اهداف کلان از پیش تعبیه شده برای نظام آموزش فنی و حرفه‌ای آنگونه که باید و شاید نتوانسته است تاثیرگذار باشد. به هر حال نیل به اهداف کلان حوزه‌ی فنی و حرفه‌ای با توجه به اهداف توسعه کشور و نقش مهمی که نظام فنی و حرفه‌ای در این زمینه ایفا می‌نماید نیازمند توجهات بیشتری است که صرفاً از رهگذر تسهیلات به دست نمی‌آید. همچنین بند (ی) تبصره‌ی (۹)^۸ در مورد اختصاصی شدن بخشی از درآمدهای سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است که به نوعی ابقای تبصره‌ی مشابه سنوات گذشته است که کارآمدی آن به طور کلی در جای خویش نیازمند تحلیلی مجزاست.

^۷ - بند (الف) تبصره‌ی (۳) اشعار می‌دارد: «با رعایت بند «الف» ماده (۴) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه در سال ۱۳۹۹ سقف تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) برای طرح‌های دولتی و غیردولتی علاوه بر باقیمانده سهمیه سالهای قبل، معادل ریالی سی میلیارد (۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰) دلار تعیین میشود. در مواردی که استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) منوط به تضمین دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر بازپرداخت اصل و هزینه‌های تسهیلات مالی اخذ شده از منابع بانکهای کارگزار خارجی و بانکها و مؤسسات مالی و توسعه‌های بین‌المللی باشد، وزیر امور اقتصادی و دارایی مجاز است پس از تصویب هیأت وزیران به نمایندگی از طرف دولت ضمانتنامه‌های کلی و یا اختصاصی مورد نیاز برای طرح‌های مذکور را حداکثر ظرف مدت یک ماه صادر و یا اختیار امضای آن را با تصویب هیأت وزیران به مقام مسؤول ذیربط تفویض کند.

در مورد کلیه طرح‌های دولتی و غیر دولتی متقاضی استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) اخذ تأییدیه‌ی دستگاه اجرائی ذیربط (به منظور تأیید اولویت برای استفاده از تأمین مالی خارجی)، وزارت امور اقتصادی و دارایی (به منظور صدور ضمانتنامه‌دولتی)، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (به منظور کنترل تعادل و مدیریت تراز ارزی کشور) و سازمان برنامه و بودجه کشور (صرفاً برای کنترل طرح‌های بخش دولتی شامل طرح‌های شرکتها و طرح‌های تملک داراییهای سرمایه‌ای) ضروری بوده و بازپرداخت اصل و سود هر یک از طرح‌ها از محل عایدات طرح و یامنابع پیشبینی شده در این قانون قابل پرداخت میباشد.

شورای اقتصاد با رعایت اولویتهای بند «پ» ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه تسهیلات مذکور را به طرح‌های بخش دولتی که دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست محیطی باشند، اختصاص میدهد. طرح‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکتهای دانش بنیان نیز با سپردن تضمین‌های لازم به بانکهای عامل میتوانند از تسهیلات مذکور استفاده کنند و بازپرداخت اصل و سود تسهیلات هر یک از طرح‌های مذکور از محل عایدات طرح تأمین و پرداخت خواهد شد. در خصوص طرح‌های غیردولتی، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است پس از اخذ تضمین لازم از بانکهای عامل که به پشتوانه اخذ وثائق مناسب و کافی از مالکان طرح‌ها صادر شده است، نسبت به صدور ضمانت نامه بازپرداخت اقدام کند. دولت مجاز است یک میلیارد (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰) دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانکها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاهها و کارگاههای دانشگاهها، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین کند.

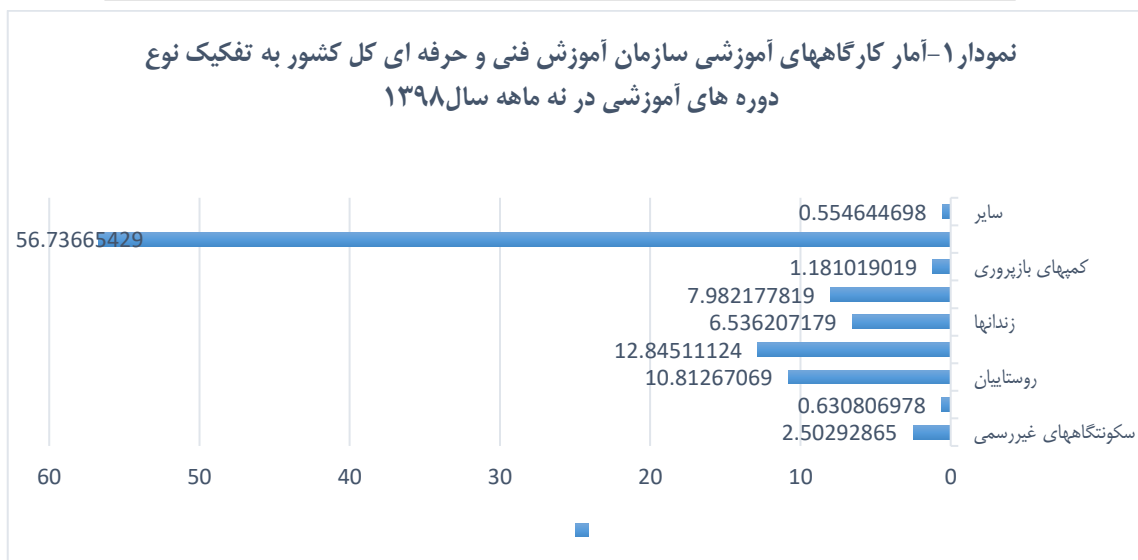
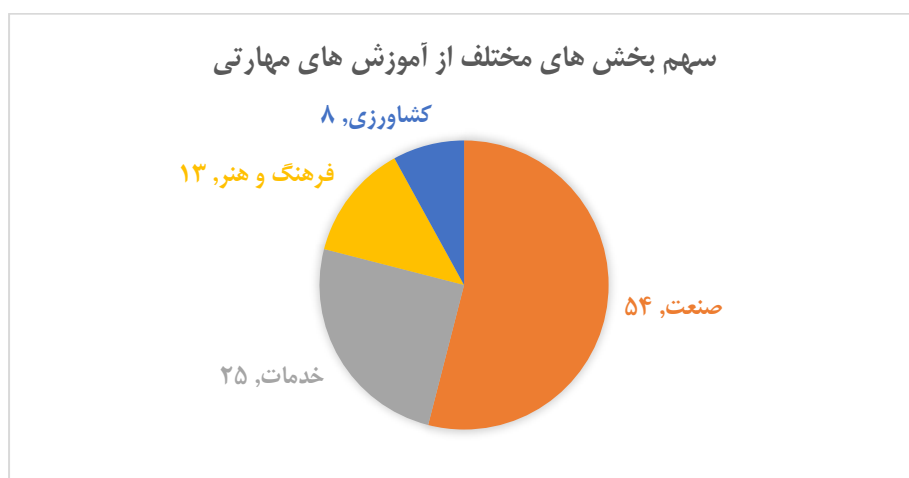
همچنین بند (ی) تبصره (۹) نیز بیان می‌دارد: «درآمد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مربوط به خدمات آموزشی و فرهنگی، خدمات مشاوره و درآمدهای حاصل از صدور، تعویض و تمدید گواهینامه‌های مهارت مندرج در ردیفهای ۱۴۰۱۰۳، ۱۴۰۱۶۱، ۱۴۰۲۱۱، جدول شماره (۵) اختصاصی تلقی میشود و پس از تخصیص توسط سازمان برنامه و بودجه کشور قابل هزینه است.»

^۸ - «درآمد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور مربوط به خدمات آموزشی و فرهنگی، خدمات مشاوره و درآمدهای حاصل از صدور، تعویض و تمدید گواهینامه‌های مهارت مندرج در ردیفهای ۱۴۰۱۰۳، ۱۴۰۱۶۱، ۱۴۰۲۱۱، جدول شماره (۵) اختصاصی تلقی میشود و پس از تخصیص توسط سازمان برنامه و بودجه کشور قابل هزینه است.»

۵- تحلیل مهم‌ترین متغیرهای اقتصادی یا اجتماعی بخش

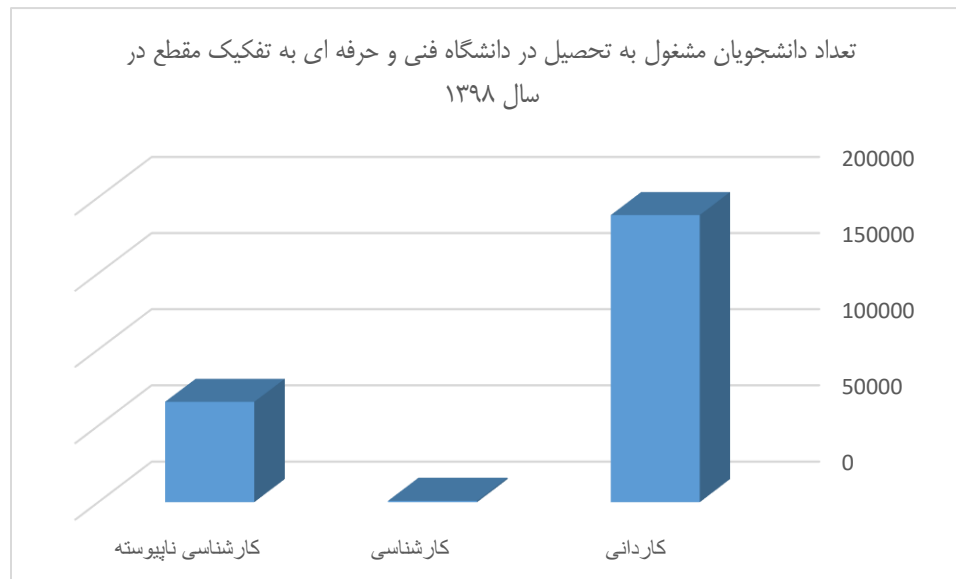
۵-۱- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

- در نه ماهه سال ۱۳۹۸، ۱۰۴۸۸۰ هزار نفر ساعت آموزش‌های مهارتی ارائه شده است که ۵۴٪ آن به بخش صنعت، ۲۵٪ خدمات، ۱۳٪ فرهنگ و هنر و ۸ درصد در حوزه کشاورزی بود.
- در بخش آموزش دولتی بیشترین توفیق را بخش‌های آموزش کارگاه‌های شهری ۵۷٪، عشایر و روستایی ۱۱٪ داشتند.

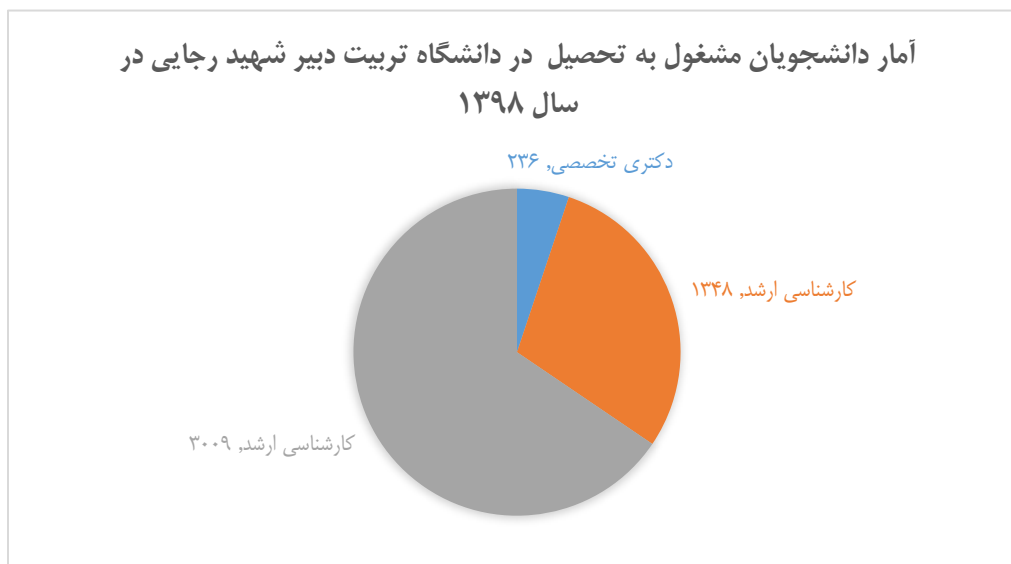
۲-۵- دانشگاه فنی و حرفه‌ای

دانشگاه فنی و حرفه‌ای در حال حاضر ۱۷۱ آموزشکده فعال دارد که در مجموع ۱۸۸۳۰۱ دانشجو داشته که به تفکیک در مقاطع کاردانی، ۱۲۱۸۷۴ دانشجو؛ کارشناسی، ۸۲۷ دانشجو و کارشناسی ناپیوسته ۶۵۵۹۹ دانشجو، مشغول به تحصیل هستند. تعداد رشته‌های موجود برای مقاطع مذکور به ترتیب ۱۰۴، ۷ و ۷۴ رشته می باشد. دانشگاه فنی و حرفه‌ای در حال حاضر ۱۷۱ آموزشکده فعال دارد که در مجموع ۱۸۸۳۰۱ دانشجو داشته که به تفکیک در مقاطع کاردانی، ۱۲۱۸۷۴ دانشجو؛ کارشناسی، ۸۲۷ دانشجو و کارشناسی ناپیوسته ۶۵۵۹۹ دانشجو، مشغول به تحصیل هستند. تعداد رشته‌های موجود برای مقاطع مذکور به ترتیب ۱۰۴، ۷ و ۷۴ رشته می باشد. نمودارهای ذیل به نحو ملموس‌تری گویای این آمار و ارقام است:

۳-۵- دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی در حال حاضر تعداد ۴۵۹۳ دانشجو دارد که به تفکیک مقاطع ذیل مشغول تحصیل می‌باشند:

۴-۵- موسسه‌های آموزش‌های تخصصی صنعت آب و برق

ظرفیت بالقوه موسسه برای برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه مدت غیررسمی ۳۰۰۰ نفر ساعت است. در حال حاضر موسسه در ۵ مجتمع عالی و ۳ مرکز آموزشی در سال ۱۳۹۸، ۲۹۷۵ نفر ساعت دوره‌های کوتاه مدت اجرا نموده است. لازم به ذکر است که تعداد دانشجویان از سال ۱۳۹۷ در اجرای مصوبه‌ی شماره‌ی ۲۰۶/۹۰/۳۰۷۴۳ شورای عالی اداری مبنی بر منع جذب و آموزش دانشجو در موسسات وابسته به دستگاه‌های اجرایی رو به کاهش نهاد و در پایان سال ۱۳۹۸ به صفر رسید و ظرفیت‌های آزاد شده به آموزش‌های غیررسمی اختصاص داده شده است.

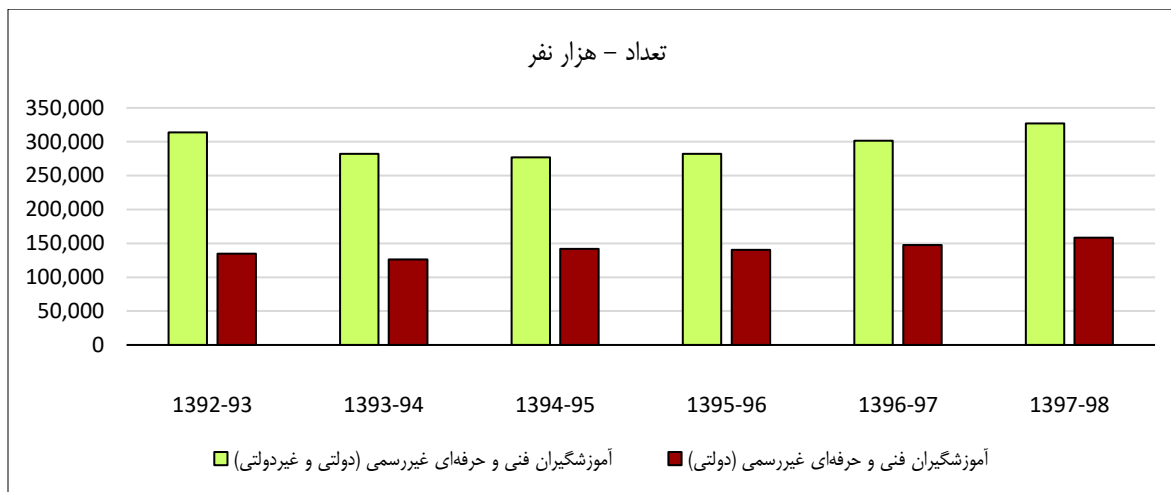
۶- تحلیل شاخص‌های عملکردی بخش

دستیابی به آمار و اطلاعات آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی برای تهیه و تدوین شاخص‌های عملکردی به دلیل گستردگی و تنوع آموزش‌ها و تعدد مجریان بخش به سختی قابل استخراج است ولی با این حال بررسی روندهای آمارهای موجود می‌تواند رهیافتی باشد بر بررسی کلی وضع این آموزش‌ها و روندهای حاکم بر آن. خلاءهای آماری موجود در بخش به دلیل تغییرات متعدد در ساختارهای اداری دستگاه‌های مجری این آموزش‌ها و نبود نظام و شیوه‌ی مشخصی در آمارگیری‌ها مخصوصاً در بخش آموزش‌های غیررسمی است. علی‌ای حال جدول (۱) بیانگر مهم‌ترین شاخص‌های بخش می‌باشد که مربوط به سال ۱۳۹۸ و البته سال‌های ماقبل آن است. برای ملاحظه‌ی تصویر و تحلیل شاخص‌های کلیدی بخش فنی و حرفه‌ای بنگرید به جدول شماره ۱ (ضمیمه).

۱-۶- حوزه‌ی آموزش‌گیران

در راستای گسترش مشارکت‌های بخش دولتی و غیردولتی آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی؛ تعداد آموزش‌گیران فنی و حرفه‌ای غیررسمی (دولتی و غیردولتی) پیش‌بینی شده است که این شاخص طی سال‌های ۱۳۹۲-۹۸ دارای رشد ۳٫۲ درصدی است که از ۳۱۴ هزارنفر ساعت به ۳۲۷ هزارنفر ساعت افزایش یافته است. همچنین سهم بخش غیردولتی از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از ۴۳٪ به ۴۸٪ افزایش یافته است که نشان از ارتقا نقش بخش غیردولتی در این بخش می‌باشد البته در اولین سال برنامه پنجم توسعه، این شاخص ۵۱ درصد بوده است که طی چند سال اخیر روند کاهشی داشته است می‌توان روند نزولی این شاخص را ناشی از شروع تحریم‌های گسترده اقتصادی و به دنبال آثار آن بر تقاضای خانواراز یک سو و اثر منفی آن بر سرمایه‌گذاری و نقدینگی این آموزشگاه‌ها از سوی دیگر بیان نمود و چنین نتیجه‌گیری کرد که چون آموزش‌های شاخه صنعت هزینه بر بوده، فعالیت‌های بخش غیردولتی به سمت آموزش‌های کم هزینه و خدماتی حرکت نموده است. بررسی روند تغییرات آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی غیردولتی در زمینه‌های صنعت، خدمات، کشاورزی و فرهنگ و هنر، در انتهای برنامه گویای این مطلب است که بخش خصوصی بیشترین سهم از آموزش خود را در زمینه خدمات ارائه نموده است. چراکه نیاز به امکانات کمتر در زمینه ساختمان و تجهیزات، سرعت بیشتر در راه اندازی این رشته‌ها و بازگشت سرمایه‌گذاری، هزینه کمتر برای عرضه این آموزش‌ها و بالاخره وجود متقاضیان لازم، همگی از طریق ساز و کارهای بازار، سهم آموزش‌های رشته‌های خدمات را رقم زده اند. می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود منابع دولتی باید به سمت دوره‌های پرهزینه که بخش خصوصی تمایل یا قادر به سرمایه‌گذاری در آن حوزه را ندارد و یا درمناطق کم برخوردار که بخش خصوصی تاکنون حضور فعال پیدا نکرده است سوق داد.

نمودار روند تغییرات آموزش‌گیران فنی و حرفه‌ای غیر رسمی طی سال‌های تحصیلی ۹۸-۱۳۹۲

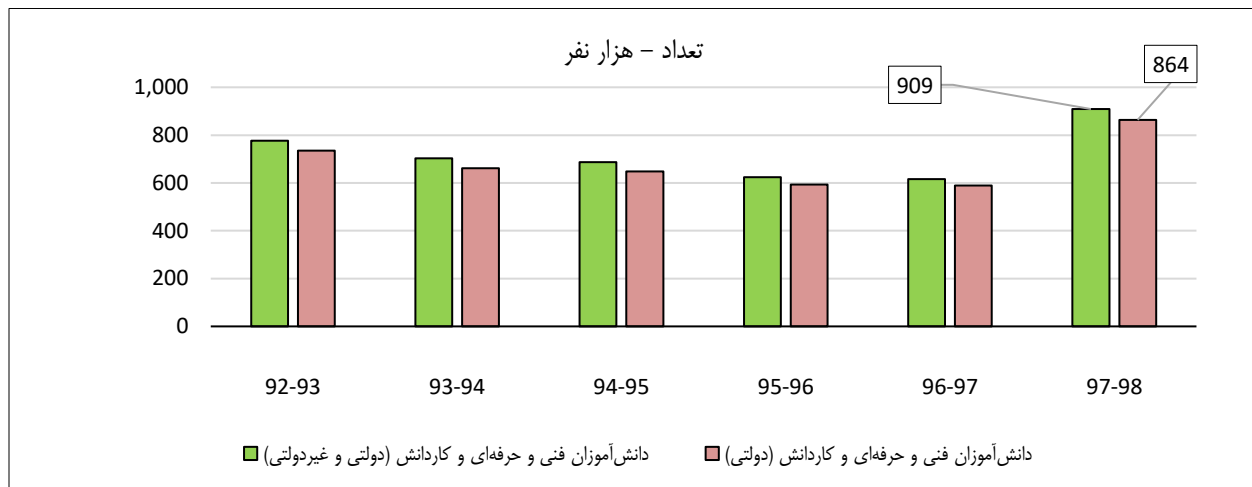

۲-۶- حوزه دانش‌آموزی

از متغیرهای اصلی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رسمی متوسطه کشور تعداد دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش (دولتی و غیردولتی) می‌باشد که در افزایش تقاضای نیروی کار موثر می‌باشد. میانگین رشد این شاخص در طول ۹۸-۱۳۹۲ حدود ۳,۲ درصد می‌باشد که بیشترین کاهش در سال‌های ۹۵ و ۹۶ رخ داده است. از دلایل کاهش جمعیت دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای می‌توان به در دسترس نبودن سند کلان آمایش سرزمین و نیازهای شغلی حال و آینده کشور با رویکرد کاهش سهم متوسطه فنی و حرفه‌ای، اقبال بیشتر خانواده‌ها به ادامه تحصیل فرزندانشان در شاخه‌های نظری، کمبود فضاهای هنرستانی و عدم بروزرسانی تجهیزات هنرستان‌ها، کارآمدی اندک نظام فعلی هدایت تحصیلی و عدم جلب مشارکت بخش غیردولتی برای سرمایه‌گذاری ثابت در ارائه آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش اشاره نمود که با تقویت کارآمدی نظام هدایت تحصیلی این روند رو به بهبود است. میزان مشارکت بخش خصوصی طی سال‌های ۹۸-۱۳۹۲ کاهشی بوده است (۵,۴٪ به ۴,۹٪) عدم توفیق در جلب مشارکت بخش غیردولتی به دلیل هزینه بر بودن این آموزش‌ها و استقبال کم خانواده‌ها به دلیل بالا بودن هزینه ثبت‌نام در مراکز آموزش غیردولتی و عدم کفایت حمایت‌ها، تسهیلات مالی برای جلب مشارکت، از دیگر عوامل موثر به شمار می‌رود. این دو شاخص (تعداد دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش و سهم دانش‌آموزان دختر فنی و حرفه‌ای و کاردانش از کل دانش‌آموزان دختر فنی و حرفه‌ای و کاردانش) بیانگر میزان آموزش‌های رسمی مهارت محور در نظام آموزش عمومی است که ارتباط تنگاتنگی با نظام هدایت تحصیلی دارد از سویی دیگر میزان حضور دانش‌آموزان در این دوره پست‌توانه مناسبی برای تأمین نیروی انسانی ماهر و کارآمد بازار کار است. نظام هدایت تحصیلی و فرهنگ حاکم بر جامعه و خانواده‌ها باعث شده است دانش‌آموزان به سمت آموزش‌های نظری (رشته‌هایی همچون ریاضی فیزیک و علوم تجربی) و در نهایت تحصیل در مقاطع کارشناسی در دانشگاه‌ها سوق پیدا کنند.

همچنین همانطور که در تحلیل‌های عملکرد برنامه‌های توسعه نیز اشاره شد حضور دختران در دوره‌های آموزش مهارت محور چه در آموزش رسمی و چه در آموزش غیر رسمی کم است که به نظر می‌رسد نشأت گرفته از شرایط فرهنگی حاکم بر خانواده‌ها باشد. از سویی دیگر تخصیص کم و فرسودگی تجهیزات آموزشی موجب بوجود آمدن چالش‌هایی برای این بخش شده‌است. سهم دانش‌آموزان دختر فنی و حرفه‌ای و کاردانش از کل دانش‌آموزان دختر فنی و حرفه‌ای و کاردانش از ۳۶٫۱ درصد به ۳۶ درصد در دوره مذکور کاهش یافته است .

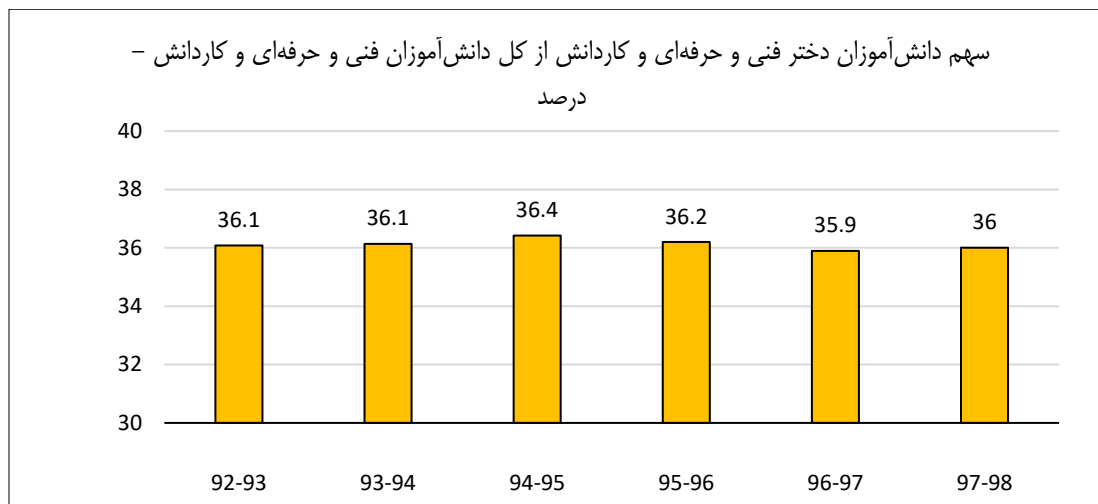
نمودار روند تغییرات دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش طی سال‌های تحصیلی ۹۸-۱۳۹۲

۳-۶- حوزه‌ی دانشجویی

در ذیل هدف کلی ایجاد انطباق مراکز با نیازها در حوزه آموزش‌های عالی مهارتی برنامه ششم می‌توان شاخص سهم مجموع دانشجویان کاردانی فنی و حرفه‌ای و علمی- کاربردی از کل دانشجویان را تعریف نمود که عملکرد این شاخص طی سالهای ۹۲-۱۳۹۸ از ۲۲ درصد به ۱۲٫۳ درصد کاهش یافته است. همانگونه که پیشتر به آن اشاره شد، نظام هدایت تحصیلی دانش‌آموزان را به سوی آموزش‌های عالی کارشناسی سوق می‌دهد و مدرک کاردانی بخاطر شرایط فرهنگی حاکم بر جامعه انگیزش کمی را در فرد برای ادامه تحصیل در مقاطع کاردانی مهارتی ایجاد می‌کند از سویی دیگر در سال ۱۳۹۶ شورای عالی اداری مصوبه‌ای مبنی بر منع ارائه آموزش رسمی در موسسات آموزش عالی وابسته به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ نمود که این موضوع در کاهش دانشجوی بی‌تاثیر نیست.

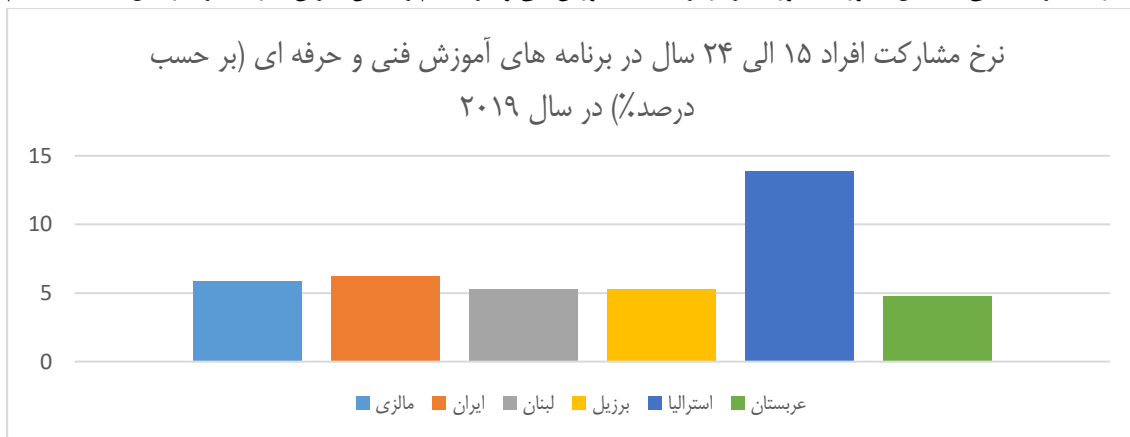
نمودار سهم مجموع دانشجویان کاردانی فنی و حرفه‌ای و علمی- کاربردی از کل دانشجویان - درصد

۴-۶- تحلیل شاخص‌های بخش در مقایسه با کشورهای منتخب و شاخص‌های بین‌المللی

در تحلیل شاخص‌های این حوزه یکی از مهمترین انجام مقایسه‌های بین‌المللی است. نمودار ذیل بیانگر میزان مشارکت افراد ۱۵ الی ۲۴ سال کشورهای مورد نظر در برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای است:

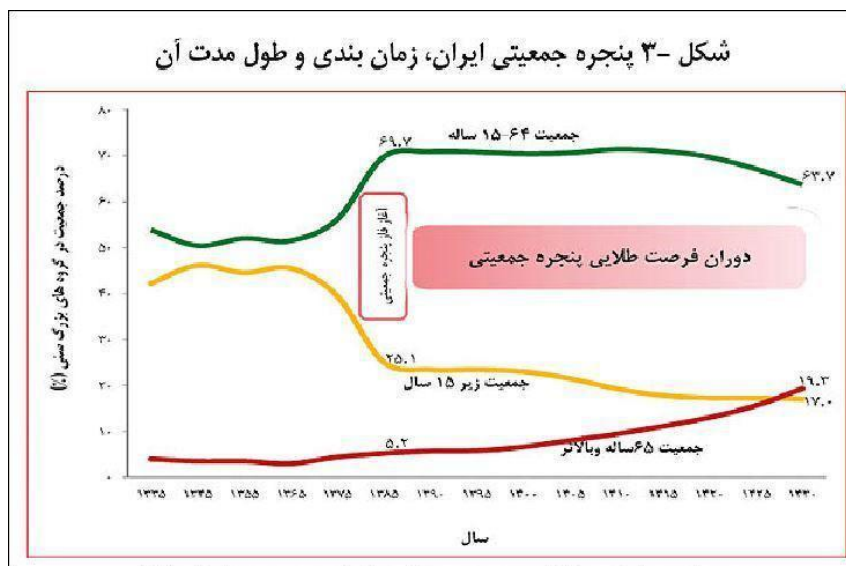
میزان مشارکت افراد ۱۵ الی ۲۴ سال کشورهای مورد نظر در برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای (بر اساس آخرین آمار منتشره در سال ۲۰۱۹ میلادی)

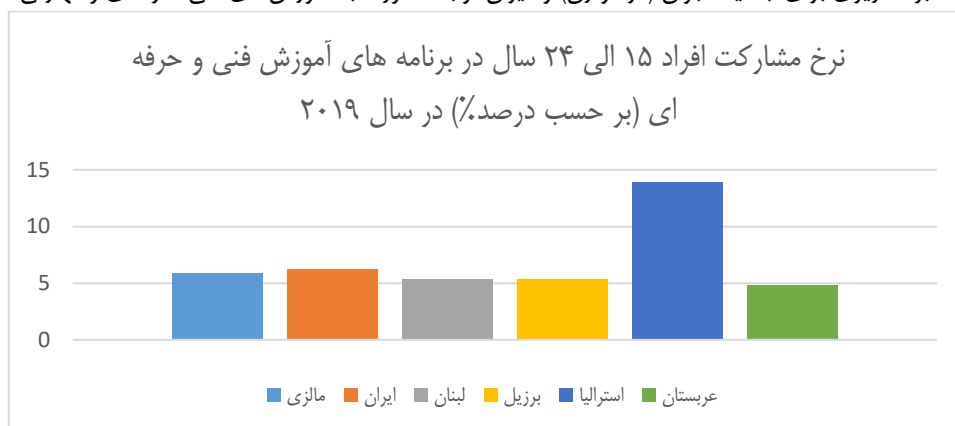
Source: World TVET Database - Country Profiles: <https://unevoc.unesco.org/go.php?q=World+TVET+Database>.

نمودار فوق در واقع میزان درک دولت‌ها را نسبت به ضرورت برنامه‌ریزی برای سنین جوان جامعه، به ویژه در امر مهارت آموزی به تصویر می‌کشد. بدیهی است دارا بودن جمعیت جوان می‌تواند در صورت

توجه کافی به یکی از مولفه‌های جدی قدرت و توسعه یافتگی مبدل گردد. تصویر ذیل بیانگر پنجره جمعیتی ایران است که این دوران فرصت طلایی در آن به نمایش در آمده است:

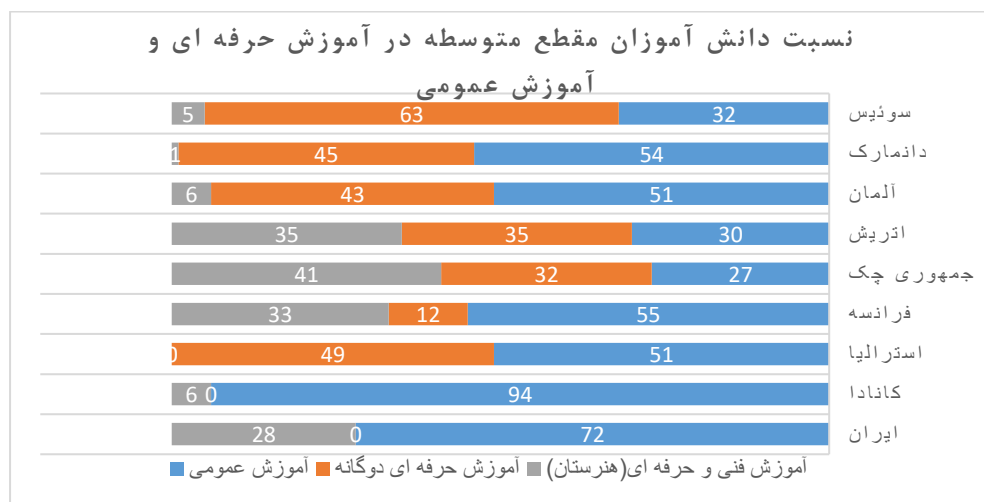

برنامه‌ریزی برای جمعیت جوان (مرد و زن) و میزان توجه کشورها به آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی

Source: World TVET Database - Country Profiles: <https://unevoc.unesco.org/go.php?q=World+TVET+Database>.

همچنین در نمودار ذیل که بر اساس آخرین اطلاعات منتشره در سال ۲۰۱۸ تنظیم شده است، نسبت دانش آموزان و در حقیقت میزان توجه کشورها به آموزش‌های عمومی و آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی نشان داده شده و بیانگر آن است که نگاه کشورهای پیشرو در نظام آموزش و پرورش غالباً معطوف به چه نوع آموزش‌هایی است و برنامه ریزی و آینده نگاری در زمینه نسل امروز برای فردا چگونه باید باشد:

۷- تحلیل وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش

ردیف‌های درآمدی بخش فنی و حرفه‌ای در دو بخش عمومی و اختصاصی و به تفکیک ملی و استانی در (۹) ردیف درآمدی در قانون بودجه منظور شده است. از این تعداد ردیف‌های درآمدی، ۲ ردیف درآمدی مشمول منابع عمومی ملی و ردیف (۲۱۰۲۰۳) منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی مشمول منابع عمومی (ملی - استانی)، است. از ۶ ردیف درآمدی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال ۱۳۹۸، ۴ ردیف به اختصاصی تغییر یافته است. ۲ ردیف منابع عمومی، ۱۱ درصد از درآمدهای سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور را به خود اختصاص داده است. با توجه به اختصاصی شدن درآمدهای سازمان و افزایش تعرفه‌های سازمان در جدول ۱۶ قانون ۹۹ رقم درآمدهای اختصاصی سازمان مذکور نسبت به سال قبل دوبرابر و به عبارتی ۱۳۹۰ میلیارد ریال می باشد که ۸۸٫۵ درصد از منابع اختصاصی می باشد.

منابع اختصاصی بخش که بیشتر شامل دانشگاه‌ها و موسسات علمی کاربردی موجود در این امور می باشد. از نظر اعتباری پیش‌بینی درآمدهای عمومی بخش در قوانین بودجه سنواتی کشور از مبلغ ۳۰۰۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به مبلغ ۳۰۱۰ میلیارد ریال افزایش یافته است. از جمله دلایل عدم افزایش چشمگیر منابع درآمدی می توان به حذف موسسه علمی کاربردی مهارت از قانون بودجه و کاهش دانشجو اشاره نمود. از مجموع منابع ۳ درصد منابع عمومی و ۹۷ درصد از درآمدها نیز اختصاصی می باشد که بیشترین سهم درآمدی به ترتیب دانشگاه جامع علمی کاربردی (۳۵٪)، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای (۲۸٪)، دانشگاه فنی و حرفه‌ای (۲۲٪)، موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی صنعت آب و برق (۱۱٪)، و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (۳٪) می باشد. شاخص دیگری که در تحلیل عملکرد درآمدها از اهمیت برخوردار است، درصد تحقق درآمدها می باشد. این شاخص در درآمدهای عمومی و اختصاصی در سال، جاری بیش از ۸۹ درصد بوده است. جدویا ذیل بیانگر وضعیت درآمد دستگاه‌های اجرایی این بخش است. برای مشاهده وضعیت درآمدهای دستگاه‌ها و نوع درآمدهای مختلف در بخش، ارقام بر حسب میلیون ریال به جداول ضمیمه (نمودار شماره (۲)) مراجعه فرمایید.

همچنین در راستای پایداری درآمدها نیز تعداد تعرفه‌های درآمدی جدول ۱۶ از شش (۶) مورد در سال ۱۳۹۸ به شانزده (۱۶) مورد و مبلغ ۶۳۰ میلیارد ریال درآمد به ۱۲۳۲۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است که جزئیات آن به شرح ذیل است:

ردیف	موضوع تعرفه	عنوان جزء	نرخ تعرفه (ریال) قانون سال ۱۳۹۸	نرخ تعرفه (ریال) لایحه ۱۳۹۹
1	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (۱۴۰۱۰۳)	ارائه خدمات آموزشی، فنی و فرهنگی خاص خوشه خدمات نرروز (تا ۴ ساعت)	جدید	۱۸۴,۰۰۰
		ارائه خدمات آموزشی، فنی و فرهنگی خاص خوشه صنعت و کشاورزی نرروز (تا ۴ ساعت)	جدید	۲۱۵,۰۰۰
		ارائه خدمات آموزشی، فنی و فرهنگی خاص خوشه فرهنگ و هنر نرروز (تا ۴ ساعت)	جدید	۱۵۵,۰۰۰
		درآمد حاصل از صدور تاییدیه های گواهینامه های مهارتی و گواهی حضور در دوره ها	جدید	۱۰۰,۰۰۰
		هزینه بهره مندی از محتوای درسی (استاندارد آموزشی) برای هر نفر دوره	جدید	۴۰۰,۰۰۰
		هزینه ثبت نام سنجش مهارت کارآموزان دولتی/غیردولتی (خارجی و ایرانی) مقیم خارج از کشور	جدید	۵۰۰,۰۰۰
		هزینه برگزاری هر نوبت (اول/مجدد) سنجش مهارت (کتبی/الکترونیکی و عملی) کارآموزان (دولتی/ غیر دولتی) (خارجی و ایرانی) مقیم خارج از کشور (تامین هزینه ایاب و ذهاب، اسکان، آزمونگران و ناظر و امکانات و موجبات سنجش بعهدہ مجری آموزش می باشد)	جدید	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
		هزینه صدور، تعویض، تمدید، المثنی و استعلام گواهینامه / تاییدیه مهارت (کاغذی/ الکترونیکی) کارآموزان (دولتی/ غیردولتی) (خارجی و ایرانی) مقیم خارج از کشور	جدید	۱,۰۰۰,۰۰۰
2	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	هزینه ثبت نام و برگزاری هر نوبت (اول/مجدد) سنجش مهارت (کتبی/ الکترونیکی، عملی) داوطلبان آزاد مقیم خارج از کشور در مرکز سنجش مهارت و صلاحیت حرفه ای داخل کشور	جدید	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
		صدور، تعویض، تمدید، المثنی، دوره های آموزشی و پروانه مهارت	جدید	۵۰۰,۰۰۰

۲,۰۰۰,۰۰۰	جدید	صدور ، تعویض و تمدید پروانه تأسیس آموزشگاه‌های آزاد، مراکز جوار ، تمدید کارت مربیگری و مجوز محتوای یادگیری مهارتی	کشور (۱۴۰۲۱۱)	
اصلاح متن در لایحه بودجه ۱۳۹۹		قانون بودجه ۱۳۹۸	سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور (۱۴۰۱۰۳)	۳
هزینه ثبت نام و برگزاری سنجش مهارت مجدد		درآمد حاصل از آزمون مجدد کارآموزان بخش دولتی (متن قبلی در قانون بودجه ۱۳۹۸)		
هزینه ثبت نام و برگزاری سنجش مهارت رشته های خدماتی (کلیه شرکت کنندگان)		هزینه ثبت نام و برگزاری سنجش مهارت رشته های خدماتی		
هزینه ثبت نام و برگزاری سنجش مهارت رشته های فنی (صنعت؛ کشاورزی و فرهنگ و هنر) (برای کلیه شرکت کنندگان)		هزینه ثبت نام و برگزاری سنجش مهارت رشته های فنی(صنعت؛ کشاورزی و فرهنگ و هنر)		

۸- تحلیل اعتبارات هزینه‌ای بخش (بر حسب برنامه-دستگاه اجرایی و ...)-ردیف-

های متفرقه

مجموع اعتبارات هزینه ای پیش بینی شده در بخش آموزش فنی، حرفه ای و مهارتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۲۲۹۷۲۸۸۱ میلیون ریال است که ۱۷۲۶۹۹۵۷ میلیون ریال از محل اعتبارات هزینه عمومی (۷۵درصد)؛ ۴۷۹۲۰۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۲۱درصد)؛ ۸۶۹۳۱۴ میلیون ریال از محل یارانه (۳/۸ درصد) و ۴۱۶۱۰ میلیون ریال از محل اعتبارات ردیف های متفرقه (۰,۲درصد) در نظر گرفته شده است. این میزان نسبت به اعتبار مصوب سال گذشته بیانگر حدود ۳ درصد رشد است که سهم اعتبارات مصوب عمومی، اختصاصی و متفرقه به ترتیب در سال ۱۳۹۸، ارقام ۷۹، ۱۹ و ۲ درصد را نشان می‌دهد. بر این اساس سهم اعتبارات عمومی، کاهش و اعتبارات اختصاصی افزایشی بوده است.

توزیع اعتبارات هزینه ای عمومی به تفکیک دستگاه های اجرایی نیز نشان می دهد که در لایحه بودجه ۱۳۹۹ سهم سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور با ۸۱۴۸۸۵۰ میلیون ریال حدود ۴۷ درصد از اعتبارات بخش آموزش فنی، حرفه ای و مهارتی؛ سهم دانشگاه فنی حرفه ای با ۶۹۲،۳۳۶،۷ میلیون ریال حدود ۴۲،۴ درصد، ردیف برون سپاری و توسعه مشارکت در آموزش های کارو دانش وزارت آموزش و پرورش با ۸۱۱۲۳۰ میلیون ریال ۴،۷ درصد؛ دانشگاه جامع علمی کاربردی با ۳۷۱،۲۴۷ میلیون ریال ۱،۴۳درصد و دانشگاه تربیت دبیرشهیید رجایی نیز با ۵۸۱۴۱۴ میلیون ریال ۳،۳۶ درصد می باشد. با این توضیح که موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت با توجه به مصوبه شورای عالی اداری از بهمن ماه سال ۱۳۹۶ مبنی بر منع پذیرش دانشجو از ردیف های هزینه ای بودجه در لایحه ۱۳۹۹ حذف گردید.

۹- تحلیل شاخص‌های مالی بخش (رشد سالیانه- سهم برنامه‌ها- سهم فصل از امور

بودجه‌ی عمومی دولت و ...)

سهم فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی ۱,۶۹ درصد از بودجه‌ی عمومی لایحه ۱۳۹۹ کل کشور است. مجموع اعتبارات هزینه‌ای پیش‌بینی شده در بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۸۴,۹۵۶,۲۹۱ میلیون ریال است که ۷۸۶۱۳۱۶۸ میلیون ریال از محل اعتبارات هزینه‌ی عمومی (۹۳ درصد)؛ ۶۳۶۳۱۲۳ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۷ درصد)؛ ۸۶۹۳۱۴ میلیون ریال در نظر گرفته شده است.

با توجه به گستردگی و تعدد دستگاه‌های اجرایی که از فصل آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی اعتبار در یافت می‌کنند در گزارش ذیل صرفاً به اعتبارات ۶ دستگاه (سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، دانشگاه فنی حرفه‌ای، ردیف برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کارو دانش وزارت آموزش و پرورش، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، موسسه‌ی آموزش صنعت آب و برق) پرداخته شده است. اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مذکور ۲۲۹۷۲۸۸۱ میلیون ریال است که ۱۷۲۶۹۹۵۷ میلیون ریال از محل اعتبارات هزینه‌ی عمومی (۷۵ درصد)؛ ۴۷۹۲۰۰۰ میلیون ریال از محل اعتبارات اختصاصی (۲۱ درصد)؛ ۸۶۹۳۱۴ میلیون ریال از محل یارانه (۳/۸ درصد) و ۴۱۶۱۰ میلیون ریال از محل اعتبارات ردیف‌های متفرقه (۲,۰ درصد) در نظر گرفته شده است. این میزان نسبت به اعتبار مصوب سال گذشته بیانگر حدود ۳ درصد رشد است که سهم اعتبارات مصوب عمومی، اختصاصی و متفرقه به ترتیب در سال ۱۳۹۸، ارقام ۷۹، ۱۹ و ۲ درصد را نشان می‌دهد. بر این اساس سهم اعتبارات عمومی، کاهش و اعتبارات اختصاصی افزایشی بوده است.

توزیع اعتبارات هزینه‌ای عمومی به تفکیک دستگاه‌های اجرایی نیز نشان می‌دهد که در لایحه بودجه ۱۳۹۹ سهم سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با ۸۱۴۸۸۵۰ میلیون ریال حدود ۴۷ درصد از اعتبارات بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی؛ سهم دانشگاه فنی حرفه‌ای با ۶۹۲,۳۳۶,۷ میلیون ریال حدود ۴۲,۴ درصد، ردیف برون‌سپاری و توسعه مشارکت در آموزش‌های کارو دانش وزارت آموزش و پرورش با ۸۱۱۲۳۰ میلیون ریال ۴,۷ درصد؛ دانشگاه جامع علمی کاربردی با ۳۷۱,۲۴۷ میلیون ریال ۱,۴۳ درصد و دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی نیز با ۵۸۱۴۱۴ میلیون ریال ۳,۳۶ درصد می‌باشد. با این توضیح که موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت با توجه به مصوبه شورای عالی اداری از بهمن ماه سال ۱۳۹۶ مبنی بر منع پذیرش دانشجو از ردیف‌های هزینه‌ای بودجه در لایحه ۱۳۹۹ حذف گردید. رشد اعتبارات هزینه‌ای به تفکیک دستگاه اجرایی برای دانشگاه جامع علمی کاربردی ۴,۶٪؛ دانشگاه شهید رجایی، ۴,۲٪؛ موسسه‌ی آموزش صنعت آب و برق، ۲٪؛ برون‌سپاری کار دانش، ۰,۴٪؛ دانشگاه فنی و حرفه‌ای ۱,۲٪ و برنامه‌های دوره‌ی دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کار دانش ۶۱٪ می‌باشد. همچنین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این حوزه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور نسبت به

اعتبار مصوب سال گذشته حدود ۱۰ درصد رشد را نشان می‌دهد. تصویر داده‌نمایی ذیل به نحو ملموس‌تری بیانگر جایگاه بودجه‌ای بخش فنی، حرفه‌ای و مهارتی و نسبت آن با لایحه بودجه‌ی ۱۳۹۹ کل کشور است:

۱۰- تحلیل اعتبارات تملک دارایی مالی بخش

همانطور که در جدول شماره ۴ (ضمیمه) ملاحظه می‌شود اعتبارات عمرانی ملی بخش فنی و حرفه‌ای شامل ردیف‌های اصلی و متفرقه از حدود ۲,۲ هزار میلیارد ریال اعتبار مصوب سال ۱۳۹۸ به ۲,۴ هزار میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور افزایش یافته است که ۱۰,۴ درصد رشد را نشان می‌دهد. همچنین افزایش ۱۳ درصدی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با توجه ویژه به تجهیز کارگاه‌های مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و نیز افزایش ۱۲,۶ درصدی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دانشگاه فنی و حرفه‌ای با توجه ویژه به تجهیز کارگاه‌های آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای را می‌توان از دستاوردهای عمرانی اجرای بودجه سال ۱۳۹۹ در بخش فنی و حرفه‌ای دانست.

۱۰-۱- طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی سرمایه‌ای به تفکیک دستگاه

بخش فنی و حرفه‌ای	تعداد طرح‌های عمرانی	تعداد پروژه و زیر پروژه	ماهیت طرح		عملکرد ۹۶	عملکرد ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	لایحه بودجه سال ۱۳۹۹
			تعمیر و تجهیز	احداث				
دانشگاه جامع علمی، کاربردی	۱	۱	۱		۱۰۹۳	.	۵۴۰	۱,۰۰۰
دانشگاه شهید رجایی	۱	۱	۱		۸۰۱۹۷	۶۴,۷۵۰	۶۵,۰۰۰	۶۰,۰۰۰
دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۲۴	۳۷۷	۲	۲۲	۱۱۶۱۷۶ ۲	۷۴۵,۴۰۵	۱,۱۴۹,۰۰۰	۱,۲۹۴,۰۰۰
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۴	۶	۱		۴۲۸۴۴۴	۲۶,۸۵۸	۵۰۶,۳۹۶	۵۷۱,۹۰۰
موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی صنعت آب و برق	۱	۱	۱		۷۴۳۶	۶,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰
جمع کل	۳۱	۳۸۶	۶	۲۲	۱۸۷۸۹۳ ۲	۱,۲۵۱,۷۶۳	۲,۱۸۰,۹۳۶	۲,۴۰۶,۹۰۰

۲-۱۰-۱- اهمیت چالش‌های عمرانی بخش

کمبود تجهیزات آموزشی و به روز نبودن امکانات کمک آموزشی در بخش فنی و حرفه‌ای

۳-۱۰-۱- دستاوردهای اجرای بودجه سال ۱۳۹۹ عمرانی بخش

افزایش ۱۳ درصدی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با توجه ویژه به تجهیز کارگاه‌های مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.

افزایش ۱۲,۶ درصدی اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دانشگاه فنی و حرفه‌ای با توجه ویژه به تجهیز کارگاه‌های آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای.

۴-۱۰-۱- تبصره‌های ذی‌ربط عمرانی امور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹

بند (و) تبصره ۹: به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری و مهارتی اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای مناطق کمتر توسعه یافته مصوب ۱۳۹۳/۷/۳۰ قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و جهاد دانشگاهی مستقر در استان نیز است.

۱۱- بررسی و تحلیل اصلاحات ساختاری در بودجه دستگاه‌های بخش

-مهمترین ویژگی‌های بودجه‌ی بخش در سال ۱۳۹۹

به منظور فراهم ساختن تمهیدات لازم و فراهم آوردن ملزومات تغییرات به عمل آمده در ساختار بودجه در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با هدف صرفه‌جویی و کاهش هزینه‌ها، بخش فنی و حرفه‌ای به عنوان یکی از پیشگامان این امر، اقدامات مختلفی را در دستور کار قرار داده است. گام نخست و اساسی بخش آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی که همسو با سیاست‌های ابلاغی سازمان در انجام تغییرات ساختاری بودجه صورت گرفته و مقدم بر سایر اقدامات محسوب می‌گردد، ساماندهی برنامه‌ها و فعالیت‌های مربوط به این بخش و تعیین دستگاه سیاستگذار است که نتیجه‌ی نهایی آن به شرح ذیل است:

نام دستگاه اجرایی	دانشگاه جامع علمی-کاربردی	موسسه علمی کاربردی صنعت آب و برق	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی	دانشگاه فنی و حرفه‌ای
سیاست‌گذار	سیاستگذار: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	سیاستگذار: وزارت نیرو	سیاستگذار: وزارت کار تعاون و رفاه اجتماعی	سیاستگذار: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	سیاستگذار: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
برنامه‌ها	برنامه توسعه امور آموزش‌های مهارتی	برنامه ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای نیروی انسانی صنعت آب و برق و پیمانکاران	برنامه توسعه دولت الکترونیک	برنامه تربیت دبیر انسانی متخصص	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص مهارتی
	برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص مهارتی	برنامه برگزاری مسابقات بین المللی و ملی مهارت	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص	برنامه ارائه خدمات رفاهی، فرهنگی و ورزشی به دانشجویان
	برنامه ارائه خدمات رفاهی، فرهنگی و ورزشی به دانشجویان	برنامه پژوهش‌های کاربردی فنی و حرفه‌ای	برنامه مشاوره شغلی، هدایت آموزشی و رهگیری اشتغال مهارت آموختگان	برنامه ارائه خدمات رفاهی، فرهنگی و ورزشی به دانشجویان	برنامه توسعه همکاری‌های علمی، فرهنگی و آموزشی بین‌الملل در آموزش عالی
	برنامه پژوهش‌های کاربردی	برنامه آموزش‌های مهارتی در حوزه آب و برق	برنامه پژوهش‌های کاربردی فنی و حرفه‌ای	برنامه توسعه همکاری‌های علمی، فرهنگی و آموزشی بین‌الملل در آموزش عالی	برنامه پایه‌ای دانشگاهی
			برنامه سنجش مهارت و صلاحیت حرفه‌ای	برنامه پژوهش‌های پایه‌ای دانشگاهی	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی
			برنامه آموزش غیر رسمی فنی و حرفه‌ای و مهارتی دولتی	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	برنامه توسعه فن آفرینی
			برنامه آموزش غیر رسمی فنی و حرفه‌ای غیر دولتی	برنامه توسعه فن آفرینی	

تفاوت‌ها و نوآوری‌ها در بودجه‌ی بخش

حوزه‌ی آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی با توجه به ویژگی و ماهیت خاص این حوزه که همانا تعدد و پراکندگی دستگاه‌های متولی امر آموزش است، در راستای اجرای تصمیمات کمیته بازبینی هزینه‌ها، اقدام به بازبینی و احصای برنامه‌های اجرایی، فعالیت‌ها و خروجی‌های دستگاه‌های اجرایی و همچنین تعیین سنجه‌های عملکرد و اهداف کمی مربوط به هر یک از آن‌ها نموده است. تعریف دستگاه سیاست‌گذار و قابل رهگیری کردن برنامه‌های برنامه‌های حوزه‌ی آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی از مهمترین نوآوری‌های بودجه‌ی این بخش است که اگرچه می‌توان آن را در جای خود مفید ارزیابی کرد لکن همانطور که در بخش چالش‌ها بیان شد، با توجه به نیاز مبرم بخش به تمرکز مدیریتی هم در سطح درون سازمانی (امور متولی فصل و برنامه‌های آن) و هم برون سازمانی (دستگاه اجرایی متولی)، موضوع قابل تامل و بررسی است.

۱۲- سیاست‌های اتخاذ شده و آثار و پیامدهای آن

همسو با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی (بند ۱)، محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار (بند ۳)، سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آن‌ها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه (بند ۵) و تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد (بند ۲۰) مورد تأکید قرار گرفته است و یکی از آثار و پیامدهای مهم اجرایی شدن این سیاست‌ها، توسعه کمی و کیفی آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی است.

بخش آموزش فنی و حرفه‌ای با هدف ارتقای سطح مهارت نیروی کار و کمک به بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست ساله، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سایر اسناد بالادستی، فعالیت‌های زیر را به صورت مستقیم و غیرمستقیم ارائه خواهد نمود:

- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آن‌ها در ایجاد ارزش، به‌ویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه
- تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی برای ایجاد و ارتقای مهارت‌های نیروی انسانی موجود کشور به منظور توسعه کارآفرینی و مهارت
- تعامل سازنده و پویا در محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت و توانمندسازی نیروی کار بین مناطق و استان‌ها و به‌کارگیری ظرفیت‌ها و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور

- سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آن‌ها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه
- کمک به افزایش تولید داخلی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص
- کمک به مدیریت مصرف با ارائه آموزش‌ها و شایستگی‌های لازم جهت ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه‌ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت‌پذیری در تولید
- کمک به توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج با تربیت و توانمندسازی نیروی انسانی
- مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق افزایش و ارتقاء توانمندی‌های نیروی انسانی در بخش‌های مختلف اقتصادی
- طرح اولویت‌دار اقتصاد مقاومتی: رتبه‌بندی آموزشگاه‌های آزاد

۱۳- نقش بخش خصوصی در فعالیتهای بخش

مشارکت غیر فعال بخش خصوصی در آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی متأسفانه مشهود است که نیازمند اهتمام بیشتر دستگاه‌های اجرایی در این زمینه بوده و باید از جانب مدیران دستگاه‌های اجرایی و متولی این حوزه با جدیت بیشتری پیگیری گردد. هر چند برخی اقدامات نظیر واگذاری مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای مستقر در حاشیه‌ی شهرها و روستاها به بخش غیردولتی در دستور کار قرار گرفته است لکن ضروری است این امر با جدیت بیشتری تداوم یابد.

۱۴- واگذاری تولید و خدمات بخش به بخش غیردولتی

در این راستا به منظور کاهش هزینه‌های دستگاه‌های ذی‌ربط، اقدامات مختلفی برای استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی و تعاونی‌ها انجام شده است که مهمترین آن واگذاری ۱۷۳ مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای مستقر در حاشیه‌ی شهرها و روستاها به بخش غیردولتی و تعاونی‌ها است.

طرح واگذاری مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای با انتقال وظایف آنها به سایر مراکز یکی از طرح‌های پیشنهادی ارائه شده از سوی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور است که بر اساس آن حدود ۱۷۳ مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای که در شهرها، حاشیه شهرها و روستاها و بخش‌ها مستقر می‌باشند به بخش غیر دولتی اعم از بخش خصوصی و تعاونی واگذار خواهد شد. از نتایج مورد انتظار اجرای چنین طرحی کاهش هزینه‌های جاری و عمرانی و استفاده بهینه از نیروی انسانی است که کاملاً همسو با اهداف کلان اصلاحات ساختاری بودجه‌ی کشور ارزیابی می‌گردد. بدون تردید اجرایی ساختن چنین طرح‌هایی با برخی ریسک‌ها نیز همراه است چرا که واگذاری‌ها براساس قوانین ابلاغ شده بایستی براساس حفظ کاربری صورت گیرد و

با توجه به استقرار مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای در خارج از شهرها، بخش غیر دولتی و خصوصی ممکن است اقبال چندانی بدان نشان ندهد، لذا واگذاری با قید حفظ کاربری احتمالاً با اقبال کمی از جانب بخش غیر دولتی روبرو گردد. از دیگر پیشنهادات سازمان مذکور واگذاری پروژه‌های طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای است که به سه بخش تقسیم می‌گردد: ۱- پروژه‌هایی که فعال بوده و مورد نیاز سازمان هستند که نیازمند تامین اعتبار است؛ ۲- پروژه‌هایی که غیرفعال و یا راکد هستند و باید در قالب فروش، اجاره و یا تغییر بهره بردار با رعایت قوانین واگذار گردند؛ ۳- پروژه‌های که جزئی از مرکز بوده و در داخل مرکز اجرا می‌شوند مانند اضافه شدن یک کارگاه به مرکز و ...

۱۵- مهمترین اقدامات و عملیات اولویت‌دار در فعالیتهای بخش و کاهش هزینه‌های

غیر ضروری در بخش در لایحه بودجه‌ی سال ۱۳۹۹

به منظور کاهش هزینه‌های غیر ضروری، همان‌طور که بیان شد اقدامات مختلفی برای استفاده از ظرفیت بخش غیردولتی و تعاونی‌ها؛ انسجام بخشی به مدیریت این حوزه و همچنین منطقی سازی مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور انجام شده است که اهم آن به قرار زیر می‌باشد:

۱- واگذاری ۱۷۳ مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای مستقر در حاشیه‌ی شهرها و روستاها به بخش غیردولتی و تعاونی‌ها
۲- ایجاد مدیریت واحد در دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای مستقر در یک شهرستان (غیر از تهران)
۳- انتقال ردیف‌های دارای ماهیت آموزش فنی و حرفه‌ای به فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و بخش ذی‌ربط

جداول ضمیمه

جدول شماره (۱): متغیرهای کمی و شاخص‌های عملکردی بخش بخش فنی، حرفه ای و مهارتی:

ردیف	شاخص / متغیر	واحد	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
۱	تعداد آموزشگیران فنی و حرفه‌ای غیررسمی (دولتی و غیردولتی)	هزار نفر	۲۸۲،۱۴۸	۳۰۱،۴۵۴	۳۲۶،۸۴۵
۲	تعداد آموزشگیران فنی و حرفه‌ای غیررسمی (دولتی)	هزار نفر	۱۴۰،۴۵۵	۱۴۷،۳۱۵	۱۵۸،۳۷۹
۳	دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش (دولتی و غیردولتی)	هزار نفر	۶۲۴	۶۱۶	۹۰۹
۴	دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش (دولتی)	هزار نفر	۵۹۴	۵۸۹	۸۶۴
۵	سهم دانش‌آموزان دختر فنی و حرفه‌ای و کاردانش از کل دانش‌آموزان دختر فنی و حرفه‌ای و کاردانش	درصد	۳۶،۲	۳۵،۹	۳۶
۶	سهم مجموع دانشجویان کاردانی فنی و حرفه‌ای و علمی-کاربردی از کل دانشجویان	درصد	۱۸،۳	۱۲،۳	۱۵،۱

جدول شماره (۲): برآورد درآمدها بر حسب موضوع و دستگاه‌های بخش:

عنوان دستگاه	کد ردیف درآمدی	عنوان ردیف درآمدی	لایحه عمومی ۹۹			لایحه اختصاصی ۹۹		
			ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
سازمان آموزش فنی و حرفه ای	۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمانها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرائی)	۱۱۰،۰۰۰	۰	۱۱۰،۰۰۰	۰	۰	۱۱۰،۰۰۰
	۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰	۱،۰۹۵،۰۰۰	۱،۰۹۵،۰۰۰	۱،۰۹۵،۰۰۰
	۱۴۰۱۶۱	درآمد حاصل از خدمات مشاوره ای به متقاضیان دوره‌های آموزش فنی و حرفه ای به استثنای دانش‌آموزان فنی و حرفه ای کارودانش	۰	۰	۰	۱۷،۰۰۰	۱۷،۰۰۰	۱۷،۰۰۰
	۱۴۰۲۱۱	درآمد حاصل از صدور تعویض و تمدیدی گواهینامه مهارت و پروانه تاسیس آموزشگاه آزاد	۰	۰	۰	۱۲۰،۰۰۰	۱۲۰،۰۰۰	۱۲۰،۰۰۰
	۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین آلات و تجهیزات دستگاههای دولتی	۲،۰۰۰	۳،۰۰۰	۵،۰۰۰	۰	۰	۵،۰۰۰

بررسی وضعیت بخش آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی در لایحه بودجه ۱۳۹۹ کل کشور

۱،۷۵۰،۰۰۰	۱،۷۵۰،۰۰۰	.	۱،۷۵۰،۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳	دانشگاه جامع علمی، کاربردی
۱۵۰،۰۰۰	۱۵۰،۰۰۰	.	۱۵۰،۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳	دانشگاه شهید رجایی
۱،۱۱۰،۰۰۰	۱،۱۱۰،۰۰۰	.	۱،۱۱۰،۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳	دانشگاه فنی و حرفه‌ای
۵۵۰،۰۰۰	۵۵۰،۰۰۰	.	۵۵۰،۰۰۰	.	.	.	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳	موسسه آموزشی صنعت آب و برق
۴،۹۰۷،۰۰۰	۴،۷۹۲،۰۰۰	.	۴،۷۹۲،۰۰۰	۱۱۵،۰۰۰	۳،۰۰۰	۱۱۲،۰۰۰			جمع

جدول شماره ۳ (۳): برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای و مالی بخش:

درصد رشد اعتبارات (کل اعتبار)	درصد رشد اعتبارات عمومی	اعتبارات لایحه ۱۳۹۹					اعتبارات لایحه ۱۳۹۸					نام دستگاه	
		جمع	سایر	یارانه	اختصاصی	متفرقه	هزینه عمومی	جمع	سایر	اختصاصی	متفرقه		هزینه عمومی
-۶	-۲۱،۷	۲۰۸۰۳۴۵		۸۲۹۷۴	۱۷۵۰۰۰۰		۲۴۷۳۷۱	۲۲۱۵۹۳۶		۱۹۰۰۰۰۰		۳۱۵۹۳۶	دانشگاه علمی کاربردی
۳	-۱۴،۸	۸۶۰۷۶۵		۱۲۹۳۱۵	۱۵۰۰۰۰		۵۸۱۴۱۴	۸۳۲۳۰۰		۱۵۰۰۰۰		۶۸۲۳۰۰	دانشگاه شهید رجایی
۶	-۳،۹	۹۱۴۵۲۹۰		۶۵۶۹۸۹	۱۱۱۰۰۰۰	۴۱۶۱۰	۷۳۳۶۶۹۲	۸۶۲۸۸۶۶		۹۵۰۰۰۰	۴۳۸۰۰	۷۶۳۵۰۶۶	دانشگاه فنی-حرفه‌ای
۸	۲،۰	۶۹۴۴۰۰			۵۵۰۰۰۰		۱۴۴۴۰۰	۶۴۱۶۰۰		۵۰۰۰۰۰		۱۴۱۶۰۰	موسسه آموزشی صنعت آب و برق
								۱۴۲۳۰۰		۱۳۰۰۰۰		۱۲۳۰۰	وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی - کمک به موسسه آموزش عالی علمی کاربردی مهارت
		۸۱۱۲۳۰					۸۱۱۲۳۰	۸۱۱۵۸۵				۸۱۱۵۸۵	وزارت آموزش و پرورش - برون سپاری و توسعه

												مشارکت در آموزش‌های کار و دانش	
۴	۱,۲	۹۳۸۰۸۵۰		۱۲۳۲۰۰۰		۸۱۴۸۸۵۰	۹۰۱۹۵۵۳		۶۳۰۰۰۰	۳۳۸۱۱۰	۸۰۵۱۴۴۳	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	
۳	-۲,۲	۲۲۹۷۲۸۸۱		۸۶۹۳۱۴	۴۷۹۲۰۰۰	۴۱۶۱۰	۱۷۲۶۹۹۵۷	۲۲۲۹۲۱۴۰		۴۲۶۰۰۰۰	۳۸۱۹۱۰	۱۷۶۵۰۲۳۰	جمع

جدول شماره ۴: اعبارات تملک دارایی سرمایه‌ای:

بخش فنی و حرفه‌ای	عملکرد ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	درصد رشد
دانشگاه جامع علمی، کاربردی	۰	۵۴۰	۱,۰۰۰	۸۵.۲
دانشگاه شهید رجایی	۶۴,۷۵۰	۶۵,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	-۷.۷
دانشگاه فنی و حرفه‌ای	۷۴۵,۴۰۵	۱,۱۴۹,۰۰۰	۱,۲۹۴,۰۰۰	۱۲.۶
سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۲۶,۸۵۸	۵۰۶,۳۹۶	۵۷۱,۹۰۰	۱۲.۹
موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی جهاد کشاورزی	۳۳,۷۵۰	۰	۰	
موسسه آموزش عالی علمی، کاربردی صنعت آب و برق	۶,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۰.۰
وزارت آموزش و پرورش	۳۷۵,۰۰۰	۴۵۰,۰۰۰	۴۷۰,۰۰۰	۴.۴
جمع کل	۱,۲۵۱,۷۶۳	۲,۱۸۰,۹۳۶	۲,۴۰۶,۹۰۰	۱۰.۴